

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Quibusdam præmissis conclusio negativa statuitur, & autoritate D. Thomæ fulcitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

Respondeo distinguendo Majorem: Quo posito ponitur, & quo ablato aufertur, per locum intrinsecum, & tanquam per rationem à priori, concedo Majorem. Per locum extrinsecum, & à posteriori tantum, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Posita privatione rectitudinis, peccatum ponitur, & eà ablata aufertur, à priori & per locum intrinsecum, nego: à posteriori & per locum extrinsecum, concedo. Solutio patet ex supra dictis: ex eo enim quod actus peccaminosus dicat tendentiam ad objectum regulis morum dissonum, per quam formaliter in ratione peccati & mali moralis constituitur, sequitur quod careat rectitudine sibi debita, scilicet tendentia ad objectum regulis morum consonum; & ita privatio hujus posterioris tendentia est quasi proprietates consequens ad illam priorem, & ab illa inseparabilis: unde cum posita proprietate ab essentia inseparabili, arguitive & à posteriori, seu per locum extrinsecum, ponatur ipsa essentia, & eà ablata tollatur, posita privatione rectitudinis, ponitur peccatum, & eà ablata, aufertur; non à priori, & per locum intrinsecum, sed à posteriori, & per locum extrinsecum: eo proportionali modo quo posita obscuritate assensus, ponitur actus fidei; & eà ablata, aufertur; non quod per ipsam obscuritatem constituatur, sed quia illud quod constituit actum fidei, formaliter in quantum hujusmodi, connotat obscuritatem, sive habet constituere actum fidei, prout obscuritatem connotat.

ARTICVLVS II.

An possit dari omisio culpabilis in individuo, absque omni actu physico voluntatis, qui sit causa vel occasio illius?

S. I.

Quibusdam praemissis conclusio negativa statuitur, & auctoritate D. Thoma fulcitur.

77. CERTUM est primò, non posse dari omissionem culpabilem, absque actu aliquo positivo intellectus: quia omisio non potest esse culpabilis, nisi sit voluntaria, nec voluntaria, sine cognitione; cum voluntarium definiatur id quod est à principio intrinseco cum cognitione. Illa tamen cognitio non semper est causa omittendi, sed multoties ab omissione revocat, & quantum est de se ad operationem omissioni oppositam inclinat; ut quando intellectus voluntati dicat conveniens esse hinc & nunc sacrum audire; actus enim iste, quantum est de se, ad praecepti observantiam inducit, & consequenter omittendi causa non est.

78. Deinde exploratum est apud omnes, ad omissionem culpabilem non requiri actum directè ad illam terminatum; v. g. ut quis culpabiliter missam non audiat eo tempore quo instat praeceptum, non est necessarium, ut per actum expressum velit missam non audire, sed sufficit ut velit aliquid cum auditione sacri impossibile, v. g. studium, ludum, aut venationem; tunc enim omisio missae indirectè & in sua causa censetur voluntaria, quod sufficit ut sit culpabilis & peccaminosa.

79. Tertio omnes fatentur, regulariter loquen-

A do, non dari omissionem culpabilem absque actu aliquo voluntatis, directè vel indirectè ad illam terminato: experientia enim docet, quòd quando aliquis omittit actum qui est in praecepto, hoc facit vel quia fugit laborem illius actus, & illum vult non agere, aut quia vult aliquid cum eo impossibile.

Denique ut ad punctum difficultatis veniamus, jam fere omnes concedunt, actum positivum voluntatis non esse de essentia & ratione formali & specifica omissionis culpabilis: nam peccatum omissionis in hoc à peccato commissionis distinguitur, quòd commissio actum positivum essentialiter includit, & in illo consistit; secus autem omisio, quae essentialiter consistit in carentia actus praecepti, seu in privatione illius, ut docet S. Thomas 2. 2. quaest. 79. artic. 3. Nihilominus quia plura requiruntur ad existentiam & singularitatem rei, quam ad ejus quidditatem & essentiam (ut patet in homine qui licet ex sua essentia & ratione specifica solum exigat animalitatem & rationalitatem, ut tamen à parte rei existat, quantitatem, figuram, ubi, & plura alia accidentia requirit) quaerimus utrum ad omissionem culpabilem in individuo consideratam, & prout hinc & nunc exercetur, necessariò, necessitate non solum morali, sed etiam physica, requiratur aliquis actus voluntatis, directè vel indirectè ad illam terminatus, qui sit causa vel occasio illius; vel an in aliquo casu possit dari omisio culpabilis, absque omni actu? Pro resolutione

Dico, non posse dari omissionem culpabilem sine actu praecedente, aut concomitante, qui sit causa vel occasio omittendi. Ita communiter docent nostri Thomistae, paucis exceptis, contra Durandum, Suarezem, Valentiam, & alios Recentiores.

Probatum primò ex D. Thoma hinc qu. 71. art. 3. ubi relatis duabus opinionibus, quae circa praesentem difficultatem suo tempore circumferebantur; alià negante posse dari peccatum omissionis sine actu; alià id asserente, fert de utraque hoc judicium: *Utraque opinio secundum aliquid veritatem habet. Si enim intelligatur in peccato omissionis illud solum quod per se pertinet ad rationem peccati, sic quandoque omissionis peccatum est cum actu interiori, ut cum aliquis vult non ire ad Ecclesiam: quandoque verò absque omni actu. Si verò in peccato omissionis intelligantur etiam causa vel occasio omittendi, sic necesse est in peccato omissionis aliquem actum esse, &c.* Quibus verbis S. Doctor eligit & approbat opinionem requirentem actum ad peccatum omissionis, si haec exigentia intelligatur solum per modum causae vel occasionis omittendi, quamvis rejiciat illam, si intelligatur de exigentia actus qui sit per se, & tanquam de essentia. Econtra verò extremam opinionem, negantem necessitatem praedicti actus, solum approbat quoad actum qui sit per se, & tanquam de essentia; quoad actum verò qui se habeat per modum causae vel occasionis omittendi, eam rejicit & impugnat. Eodem modo distinguit inter praedictas opiniones qu. 2. de malo art. 1. dicens: *Potest esse aliquod peccatum, ad quod non requiritur aliquis actus, qui sit de essentia peccati: & in hoc veritatem non habet secunda opinio. Si autem consideretur id quod requiritur ad peccatum, ut causa peccati, sic oportet quòd ad quodlibet peccatum, etiam*

omissionis, aliquis actus requiratur. Et inferius A
Ad hoc ergo quod omisso sit peccatum, requiritur quod causetur ex aliquo actu voluntario &c. Et tandem concludit: Sic ergo quantum ad hoc prima opinio vera est, quod ad omissionem requiritur actus voluntarius ut causa. Quæ testimonia aded clara & perspicua sunt, ut nullam interpretationem nisi extortam & violentam admittere possint. Nam quod aliqui dicunt, D. Thomam loqui de eo quod regulariter & secundum communem legem contingit, non verò de eo quod fieri posset, metaphysicè loquendo, & de potentia absoluta, facilè confutari potest; Tum quia S. Doctor locis citatis questionem hanc non morali modo, aut attentis duntaxat iis quæ regulariter contingunt, sed valde metaphysicè, petitque rationibus ex ipsis essentiis & naturis rerum, discutit & resolvit: Tum etiam quia non solum intendit recedere à prima opinione, ex ea parte quæ requirit actum, tanquam de essentia peccati, sed etiam à secunda, ex ea parte quæ negat requiri semper actum per modum causæ: At hæc sententia non poterat negare, regulariter & de lege ordinaria talem actum requiri; cum hoc contra evidentem experientiam pugnet, ut supra ostendimus; sed solum de lege extraordinaria & in aliquo casu metaphysico: Ergo cum S. Doctor quoad hoc prædictam opinionem deserat, manifestum est, ipsum velle ad omissionem culpabilem necessarium esse aliquem actum voluntatis, qui sit causa vel occasio illius, non solum necessitate morali, sed etiam physica, aut metaphysica.

82.

Confirmatur: D. Thomas supra qu. 6. art. 3. ad 3. ait: *Eo modo non requiritur ad voluntarium actus cognitionis, sicut & actus voluntatis*: Sed ad omissionem voluntariam & culpabilem necessarius est actus intellectus, non solum necessitate morali, sed etiam physica aut metaphysica, cum repugnet sine cognitione aliquid esse voluntarium, ut patet ex definitione voluntarij: Ergo & actus voluntatis.

S. II.

Eadem veritas ratione suadetur.

83.

NON solum evidentissimis D. Thomæ testimoniis, sed etiam efficacissimis rationibus conclusio nostra fulcitur. Prima, quam latè profequuntur Salmanticenses tract. de voluntario disp. 4. dub. 1. & tract. de peccatis disp. 9. dub. 2. potest sic breviter proponi. Ut omisso aliqua sit culpabilis, debet esse voluntaria: At secluso quocumque actu voluntatis, eam antecedente aut concomitante, non potest esse voluntaria: Ergo nec culpabilis & peccaminosa. Major patet, Minor probatur. Omne voluntarium debet ex inclinatione voluntatis procedere; unde ea quæ fiunt ex violentia & metu, voluntaria non sunt, quia non procedunt ex inclinatione voluntatis, sed ex aliquo principio extrinseco: At omisso secundum se non potest ex inclinatione voluntatis procedere, sed tantum ratione alterius, quod per actum eam concomitantem vel antecedentem appetitur: Ergo secluso quocumque actu voluntatis, eam antecedente vel concomitante, non potest esse voluntaria. Major est evidens, Minor verò hac ratione suadetur. Nihil potest ex inclinatione voluntatis procedere sine motione & influxu sui objecti specificativi; cum nulla potentia extra limites sui objecti specificativi egredi valeat: Atqui omif-

sio, cum non apprehendatur ut bona & appetibilis ratione sui, non potest secundum se movere & allicere appetitum, sed solum ratione alicujus boni, in ordine ad quod ut utilis apprehenditur: Ergo secundum se non potest ex inclinatione voluntatis procedere, sed solum ratione actus eam concomitantis, vel antecedentis, quo aliquod bonum appetitur.

Respondent Adversarij, quod ut omisso aliqua sit culpabilis, sufficit quod sit voluntaria moraliter & interpretativè, ad quod non requiritur positivus aliquis voluntatis influxus, mediâ motione objecti specificativi, sed sufficit quod homo possit & teneatur aliquid facere, & tamen non faciat.

Sed contra primò: Cum peccatum essentialiter sit voluntarium, eo modo quo aliquid habet rationem culpæ, debet habere rationem voluntarij: At omisso culpabilis, de qua agimus, non tantum secundum prudentis æstimationem, vel interpretationem, sed verè & reipsa, independenter ab hujus vel illius existimatione, habet esse peccaminosa, & continet veram & realem malitiam, quamvis privativam, per quam in ratione peccati constituitur: Ergo reipsa, & independenter ab hominum existimatione & interpretatione, subindeque physicè & realiter, & non solum moraliter & interpretativè, debet esse voluntaria.

Secundò, Id à quo omisso denominatur voluntaria, debet esse aliquid à parte rei in ipso omittente: Atqui volitio interpretativa nihil est in omittente à parte rei, sed in solo intellectu interpretantis: Ergo ab ea omisso culpabilis non denominatur voluntaria, sed ab actu physico & reali eam antecedente vel concomitante.

Dices, omissionem non denominari voluntariam ab ipsa formali interpretatione, quæ est in alieno intellectu, sed à fundamento ad ita interpretandum, quod est in voluntate, quociens adest potentia & debitum operandi, cum negatione operationis.

Sed contra: Ex his tribus quæ referuntur, scilicet potentia, debito, & carentiâ operationis, tertium, cum sit ipsa omisso, non potest habere rationem fundamenti ex quo illa denominatur voluntaria, ut de se manifestum est; duo verò priora non sufficiunt ad rationem fundamenti proximi; quia fundamentum debet esse tale, quod non separetur ab omissione, sed infallibiliter eam inferat; potentia autem & debitum separantur ab illa; & tam in eo qui omittit, quam in eo qui non omittit reperiantur: Ergo præter illa tria, debet dari actus qui sit causa omittendi, ad hoc ut omisso denominetur voluntaria.

Secunda ratio sic procedit: Omisso est veluti fuga & recessus ab objecto omisso: Sed omnis fuga, cum versetur circa malum, necessariò supponit affectum erga bonum; quia appetitus nunquam refugit aliquid ut malum, nisi in quantum amat bonum oppositum, ut docet S. Thomas supra qu. 25. art. 2. ex hoc inferens passiones quæ sunt circa bonum, præcedere illas quæ versantur circa malum, & omne odium causari ex amore, esseque illo posterius: Ergo omnis omisso supponit aliquem actum seu affectum erga bonum, in cuius virtute & non aliter à voluntate exercentur.

Tertia ratio: Voluntas in actu primo manens, peccate

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

94